

1954/55

Program psychologii

Cel wykładów. Wysuwamy trojaki cel wykładów:

1. Poprzez szczegółowe omówienie zasad psychologii materialistycznej oraz podstaw pawłowizmu ugruntować w słuchaczach materialistyczny pogląd na świat;
2. dać słuchaczom wiedzę psychologiczną jak najbardziej związaną z ich pracą dydaktyczną i wychowawczą, a więc zaznajomić ich gruntownie na wykładach, a pogłębić i utrwalić na ćwiczeniach z psychologią rozwojową oraz z wybranymi zagadnieniami psychologii wychowawczej, najsilniej powiązаныmi z nauczaniem;
3. w przeświadczeniu, iż nauczanie i wychowanie oraz poznawanie pozostają w dialektycznej zależności zaprawić słuchaczy do poznawania oraz rozumienia dziecka podczas ćwiczeń psychologicznych poświęconych w dużej mierze obserwacji uczniów oraz ich analizie.

Podział materiału i założenia metodyczne.

Cel wykładów realizujemy na materiale psychologii rozwojowej opartej na podstawach materializmu dialektycznego oraz na teorii Pawłowa. Podany on zostanie w 60 godzinach wykładów w I-ym roku nauczania. Wykłady wstępne poświęcone będą omówieniu zasadniczych tez psychologii materialistycznej oraz jej poglądom na rozwój w przeciwstawieniu do teorii burżuazyjnych. Po krótkim nawiązaniu do teorii Pawłowa nastąpi charakterystyka kolejnych faz rozwojowych.

Ponadto w 2-im roku studiów w II semestrze przewidujemy 24god na wybrane zagadnienia z psychologii wychowawczej, dotyczące psychologii uczenia się oraz psychologii kształtowania woli i odczłowieczeństwa. W wykładach tych szczególną uwagę poświęcimy psychologii myślenia.

W trakcie wykładów przeznaczona się pewną ilość godzin na seminaria, poświęcone samodzielnie opracowywanym przez słuchaczy tematom. Głównym celem seminariów jest zaprawienie słuchaczy do samodzielnego opracowywania tematów psychologicznych oraz operowania wiedzą psychologiczną. Tematem seminariów są zagadnienia, opracowane w polskiej literaturze psychologicznej i dostępne słuchaczom, jak zagadnienie myślenia /prof. Tomaszewski, A.Szemińska/, zagadnienie zabaw /prof. Okoń/, kształcenie zainteresowań /A.Gurycka/.

Dużą wagę w kształceniu słuchaczy w dziedzinie psychologii przypisuje się ćwiczeniom, na które przeznaczona się 24 godziny

w drugim półroczu 1-szego roku i 24 godziny w 1-szym półroczu 2-go roku. Ćwiczenia te będą służyły zaprawianiu słuchaczy do poznania^{wa} uczniów w toku pracy lekcyjnej i pozalekcyjnej. Każdej parze słuchaczy wyznaczone zostanie jedno dziecko do obserwowania w ciągu roku szkolnego. Pod koniec roku szkolnego nastąpi omówienie wyników obserwacji, kontrolowanych w ciągu roku przez wykładowcę. Poza tym ćwiczenia będą polegały na hospitowaniu żłobków oraz przedszkoli, a następnie omawianiu wyników tych obserwacji. Ponadto słuchacze będą zbierali obserwacje dotyczące poszczególnych procesów psychicznych uczniów na hospitacjach w szkole. Wyniki tych obserwacji^a będą omawiane na ćwiczeniach.

Dodatkowym, choć niemniej ważnym celem ćwiczeń będzie ugruntowanie w słuchaczach wiedzy, zdobytej na wykładach, na podstawie analizy psychologicznej konkretnie zaobserwowanych zjawisk.

1. Wstęp. Zasadnicze tezy psychologii materialistycznej. Zadanie psychologii. Cechy zjawisk psychicznych. Ich rodzaje. Metody psychologii. Jej gałęzie.
2. Krytyka kierunków psychologii idealistycznej: atomistycznego, behawioryzmu, psychologii strukturalnej, głębi, eklektycznej.
3. 4 zasady dialektyki jako podstawy psychologii materialistycznej. Poglądy na rozwój psychologów materialistycznych. Krytyka stanowiska psychologii idealistycznej - pedologii.
4. Rozwój psychiki w świecie zwierzęcym oraz rozwój psychiki w dziejach ludzkości.
- 5,6,7. Podstawy fizjologiczne życia psychicznego. Teoria Pawłowa.
8. Swiste właściwości czynności nerwowych u dzieci. Podział psychologii rozwojowej na fazy.
9. Charakterystyka okresu niemowlęcia. I, II, III kwartał.
10. Charakterystyka 4-go kwartału. Pierwsze i drugie dzieciństwo. Rozwój mowy i ruchów. Rozwój uczuć i woli. Krytyka I-go okresu przekory.
11. Charakterystyka zabaw w I-ym i II-im dzieciństwie. Zabawy twórcze konstrukcyjne, bajki.
12. Analiza rysunków dziecięcych. Ich rozwój. Rysunek jako wyraz sztuki i jako wyraz przeżyć dziecka /rysunki wojenne/.
13. Charakterystyka pytań dzieci. Rozwój uwagi i pamięci. Charakterystyczne cechy myślenia dziecięcego.
14. Krytyka egocentryzmu dzieci. Uczucia dzieci. Krytyka poglądów psychologów idealistycznych na cechy umysłowości dziecka przed-szkolnego.
15. Charakterystyka wieku szkolnego. Pierwszy okres pobytu w szkole. Dojrzałość szkolna.
16. Zainteresowania dzieci w szkole. Lektura. Charakterystyka życia umysłowego. Wrażenia. Spostrzeżenia.
17. Charakterystyka myślenia dzieci w pierwszej klasie.
18. Umiejętność porównywania przedmiotów. Definiowanie. Wnioskowanie. Myślenie krytyczne. Powściąg myślowy. Myślenie przyczynowe. Umiejętność klasyfikowania.
19. Analiza myślenia uczniów kl. 7-ej.
20. Pamięć dzieci w szkole. Uczucia społeczne. Rozwój woli w wieku szkolnym. Trudności wychowawcze w 7 - 14 latach.
21. Charakterystyka wieku dorastania. Krytyka poglądów idealistycz-

nych na istotę zmian w tym wieku. Zmiany w usposobieniu i zachowaniu się młodzieży.

22. Zagadnienie poznawania samego siebie. Pamiętniki. Uczucia przyjaźni. Zainteresowanie inną płcią.
23. Charakterystyka życia intelektualnego w wieku dorastania. Zainteresowania młodzieży, zwłaszcza społeczne i etyczne.
24. Charakterystyka wieku młodzieńczego.

R o k II.

Wybrane zagadnienia z psychologii wychowawczej /godz.36/

Seminaria /godz.24./

Psychologia uczenia się -

Rola uwagi w uczeniu się	4 godz.
Rola spostrzeżeń	4 "
Zapamiętywanie i odtwarzanie	4 "
Myślenie	8 "
Rola ćwiczeń w uczeniu się. Znaczenie	4 "
Rola zainteresowania, ich budzenie	4 "
Psychologia kształtowania woli i osobowości	8 "

Seminaria.

1. Problem myślenia w nauce Pawłowa /artykuł prof. Tomaszewskiego/.
2. Kierowanie myśleniem w procesie nauczania /art.A.Szemirskiej/.
3. Zagadnienie zabaw dzieci i kierowanie nimi /art.Okonia /.
4. Kształtowanie zainteresowań dzieci /art.A.Guryckiej /.
5. Kształtowanie woli dzieci /ks. Sielwanowa/.
6. Zagadnienie aktywu klasowego /ks.Lewina /.
7. Psychologia nauczyciela /ks.Gonobolina /.
8. Zagadnienie tworzenia się nawyków.
9. Charakterystyka osobowości i jej rozwój.
10. Krytyka behawioryzmu /art. prof. Tomaszewskiego/.
11. Krytyka teorii Adlera.
12. Krytyka pedologii /art.Szemirskiej /.

Projekt programu ćwiczeń z psychologii

/godzin 48 /.

1. Poznawanie ucznia -	wprowadzenie w metodę	2 godz.
	ćwiczenia wstępne	4 "
2. Spostrzeżenia dzieci w kl. 1-oj		2 "
3. Spostrzeżenia dzieci w kl. 7-oj		2 "
4. Myślenie uczniów kl. 1-oj		4 "
5. Zagadnienie rozwoju pojęć		2 "
6. Różnicowanie pojęć		2 "
7. Czynności analityczne		2 "
8. Czynności syntetyczne		2 "
9. Zainteresowania dzieci i ich kształtowanie		2 "
10. Pamięć dzieci		2 "
11. Umiejętność współżycia w grupie kolektywie		4 "
12. Hospitowanie żłobków		4 "
13. Hospitacja przedszkoli		6 "
14. Omówienie wyników obserwacji		8 "

Literatura obowiązkowa.

- Tomaszewski T. - Zasady psychologii w ZSSR. - W-wa 1949.
Nowogrodzki T. - Psychologia rozwojowa. - W-wa 1955.
Okol W. - O zabawach dzieci - W-wa 1950.
Leontiew A. - Rozwój umysłowy dziecka - W-wa 1951.
Wołokitina M. - Uczniowie klasy pierwszej - W-wa 1952.
Tomaszewski T. - Problem myślenia w nauce Pawłowa - "Nowa Szkoła" 1954
Szemińska A. - Kierowanie myśleniem w procesie nauczania. "N.Szkoła"
1954.
Pod red. Kairowa - Poznawanie ucznia w procesie nauczania i wychowania
W-wa. 1952.
Pod red. Szemińskiej A. - Współzależność wychowania i poznawania
-/w druku /.
Sieliwanow S. - Kształcenie woli ucznia - W-wa 1951.
Gonobolin F. Osobowość nauczyciela radzieckiego - W-wa 1955.
Lewitow H. - Zagadnienie osobowości "Przegląd Psychologiczny" - Poznań
1951.
Gurycka A. - Kształtowanie zainteresowań - "Studia Pedagogiczne"
W-wa 1954.

Literatura polecana.

- Smirnow A. - Psychologia zapamiętywania . - W-wa 1951.
Bożewicz - Leontiew - Morozowa - Elkonin - Oczerki psychologii dziecięcej
1950.
Arkin - Woprosy sowietskowo doszkolnawo wospitania - 1950.
Osnopisna: "Nowa Szkoła", "Wychowanie w przedszkolu", "Sowietskaja
Pedagogika".